



MILJÖFÖRVALTNINGEN
HÄLSOSKYDD

BILAGA 1
PROJEKTRAPPORT 2010
Dnr 2010-2188
SID 1 (9)
Upprättad av: Camilla
Kjellin
2011-02-01

ÅRSRAPPORT 2010

projekt skola/förskola

INLEDNING

Åtagandet för miljöförvaltningens hälsoskyddsavdelning är att minska risken för människors hälsa och miljön genom att utöva tillsyn. Projektet skola/förskola drivs på hälsoskyddsavdelningen sedan 2006 och är ett arbetssätt för att genomföra åtagandet. Projektet omfattar tillsyn av alla skolor och förskolor i Stockholms stad genom besök och informationsspridning. Hittills har 712 inspektioner utförts inom projektet. Tillsynsinsatserna planeras stadsdelsvis och innan besöken informeras verksamheterna om vad vi kommer att gå igenom vid besöket. Information om egenkontroll skickas också till verksamheterna innan besöket.

Varje år startas ett nytt projekt där nya stadsdelar besöks. Varje projekt avslutas med en projektrapport i slutet av året.

MÅL OCH AVGRÄNSNINGAR

Effektmål

Projektets mål är att successivt förbättra inomhusmiljön i stadens skolor och förskolor och därmed se till att eleverna/barnen inte utsätts för hälsorisker och inte hindras i sin utveckling eller i sitt lärande.

Inomhusmiljön förbättras både genom att miljöförvaltningen inspekterar lokalerna och ställer krav på åtgärder där så behövs, men även genom att verksamheternas egenkontroll förbättras. I och med att nivån på verksamheternas egenkontroll höjs ökar kunskapen kring de olika områden som kan innebära hälsorisker, och det förebyggande arbetet förbättras. Därmed minskar risken för att hälsorisker uppstår.

Projektmål

För 2010 var målet att besöka 200 skolor och förskolor. Under året justerades målet till **150 besök** i och med att personalstyrkan var mindre under året än vad som planerats.

Antalet genomförda inspektioner under 2010 blev 136 stycken. Avgränsning

Fritidshem eller dagmammor omfattas inte av projektet. De betalar inte heller årlig avgift.

HANDLÄGGARE INOM PROJEKT

Nedanstående handläggare arbetar och har arbetat inom projektet under 2010. Samtliga handläggare har under året även haft andra tillsynsområden och har inte enbart arbetat inom projektet skola/förskola.

- **Anna Baggström** projektledare t.o.m. augusti 2010
- **Börje Bjurelov** fr.o.m. oktober 2010
- **Hanna Axemar** fr.o.m. augusti 2010
- **Annika Henell** områdesansvarig för skola/förskola
- **Anna Rosner** t.o.m. oktober 2010
- **Frej Sjöström**
- **Camilla Kjellin** projektmedlem t.o.m. juli 2010, projektledare fr.o.m. augusti 2010
- **Anna Pettersson** t.o.m. juni 2010

ANTALET SKOLOR OCH FÖRSKOLOR I STADEN

Enligt miljöförvaltningens register finns **290 skolor och 910 förskolor** i staden. Inom begreppet skolor innefattas även gymnasieskolor. Skolor och förskolor betalar en årlig avgift. Skolor och gymnasium betalar för fyra timmar per år medan förskolorna betalar för tre timmar per år.

RESULTAT 2010

Effektmål

Den långsiktiga effekten av tillsynsprojektet kan inte mätas inom ramen för projektet.

Besökta stadsdelar

Stadsdelar som besökts sedan projektets början 2006 är Enskede- Årsta- Vantör, Hägersten, Östermalm, Älvsjö, Rinkeby-Kista, Bromma, Skärholmen. Under 2009 påbörjades besök i Skarpnäck och fortsatte under 2010. Övriga stadsdelar som besöktes under 2010 var Farsta och Vällingby- Hässelby. Under 2011 kommer inspektioner i huvudsak att utföras i Vällingby- Hässelby samt i delar av Södermalm, f d Maria Gamla Stan.

Antal besök

Under 2010 har **136 inspektioner** genomförts inom projektet. Målet var att 150 inspektioner skulle utföras under året, det saknas därmed 14 inspektioner för att målet ska vara uppfyllt.

Förklaringen till att antalet planerade inspektioner inte har utförts beror till stor del på att flera projektmedlemmar slutat under året. Nya medarbetare har börjat inom projektet och mycket tid har åtgått för introduktion. Handläggare som introducerar nya projektmedlemmar har inte kunnat genomföra lika många inspektioner som planerat. För de som introduceras innebär det även minst 1,5 månad i upplärningstid innan de kan genomföra egna inspektioner. Under året har även projektledaren bytts ut vilket också påverkat antalet inspektioner.

Under 2010 startades 188 tillsynsärenden inom projektet, 75 av dessa har avslutats och 113 av dem är fortfarande pågående. Miljöförvaltningen har sammanlagt 258 pågående tillsynsärenden från inspektioner som gjorts från 2006 t o m 2010 och som kräver fortsatt handläggning. Uppföljningen av de brister som konstaterats är en mycket viktig del i arbetet för att säkerställa att förskolebarnens och elevernas miljö förbättras. Det har visat sig att i år liksom tidigare år att det inom projektet inte har funnits tillräckligt med resurser att följa upp de anmärkningar som konstaterats vid inspektionerna. En av anledningarna till att så många ärenden är pågående är att vissa åtgärder tar lång tid att färdigställa för verksamhetsutövaren, exempelvis omfattande och kostsamma ventilationsåtgärder. Den största anledningen är dock att arbetet med uppföljning är tidskrävande och det är svårt att med nuvarande personalstyrka både försöka uppnå målet 200 inspektioner och samtidigt hinna med uppföljande arbete.

För 2010 var det planerat att miljöförvaltningen skulle behandla ca 40 nyanmälningar. Antalet blev något högre, totalt 49st varav sex stycken avsåg mindre förändringar där ingen inspektion gjordes. Mer tid än beräknat har lagts ner på att hantera anmälningar, detta är också en av anledningarna till att inte alla inspektioner inom projektet hunnits med.

Uppföljning av anmärkningar

Cirka **60 %** av alla verksamheter som besökts under 2010 kräver uppföljning inom ett eller flera områden, främst bristfällig ventilation och radon. *En* verksamhet kan ha *flera* anmärkningar där uppföljning krävs.

STATISTIK ÖVER ANMÄRKNINGAR I FÖRSKOLOR OCH SKOLOR BESÖKTA 2010			
	Privata skolor och förskolor (37st)	Kommunala förskolor och skolor (99st)	Totalt (136st)
Ingen anmärkning	13 av 37 (40 %)	44 av 99 (40 %)	57 av 136 (40 %)
En eller flera anmärkningar	24 av 37 (60 %)	55 av 99 (60 %)	79 av 136 (60 %)
<i>Typ av anmärkning</i>			
Ventilation	14 av 37	33 av 99	47 av 136
Radon	16 av 37	22 av 99	38 av 136
Fukt	1 av 37	7 av 99	8 av 136
Buller	1 av 37	6 av 99	7 av 136
Låg lufttemperatur	2 av 37	4 av 99	6 av 136
Vattentemperatur	1 av 37	2 av 99	3 av 136
Kemikalier, ej inlåsta	0 av 37	2 av 99	2 av 136

Utöver de brister som kräver uppföljning från miljöförvaltningen kan verksamheterna få anmärkningar som de uppmanas att åtgärda inom ramen för sin egenkontroll. De vanligast förekommande anmärkningarna som inte kräver uppföljning av miljöförvaltningen är följande: avsaknad av eller ofullständiga OVK- och luftflödesprotokoll, avsaknad av kopia på radonprotokoll (miljöförvaltningen har i dessa fall uppgifter om aktuell radongashalt i ärendehanteringsprogrammet Ecos), bristande kunskap om varmvatteninstallationernas utformning och rutiner för kontroll av vattentemperaturen i duschar), felaktig kemikaliehantering samt bristfällig städning och bristande hygienrutiner. Någon redovisning till miljöförvaltningen krävs därmed inte för ovanstående anmärkningar. Däremot följs bristerna upp vid förvaltningens kommande besök.

Nya rutiner

Nya rutiner gällande OVK- och luftflödesprotokoll arbetades fram under 2009 och började tillämpas i januari 2010. De nya rutinerna innebär att miljöförvaltningen inte alltid kräver in en kopia på OVK- och luftflödesprotokoll om dessa inte finns på plats i verksamheten. Kravet ställs endast om det anses nödvändigt för att kunna bedöma om ventilationen är tillräcklig för verksamheten. Den nya rutinen medför att inte lika mycket resurser behöver läggas ner på uppföljning inom området och tid frigörs därmed till andra delar inom projektet.

Jämförelse med föregående år

Ungefär **60 %** av alla verksamheter som besöktes under 2010 har liksom 2009 krävt uppföljning inom ett eller flera områden. I 2009 och 2010 års statistik har anmärkningar gällande radon räknats in, vilket inte gjordes 2008. Skulle radon ha räknats in i statistiken 2008 skulle ca **60 %** av verksamheterna ha krävt uppföljning även då.

År 2006 och 2007 var andelen verksamheter där uppföljning krävdes ca **30 %**. Under 2008 krävde ca **50 %** av alla verksamheter uppföljning inom ett eller flera områden. Den ökade andelen uppföljningar under 2008 berodde med stor sannolikhet på nya handlägningsrutiner kring ventilation, vilket innebar att OVK- och luftflödesprotokoll *alltid* krävdes in. När detta inte kunde uppvisas, före eller under inspektion, gjordes en anmärkning som krävde uppföljning. Dessa rutiner gällde också under 2009 men förändrades, som nämnts tidigare, under 2010.

För 2010 skiljer sig inte andelen anmärkningar som kräver uppföljning från föregående år. Med anmärkning för radon inräknat krävde ca **60 %** av verksamheterna uppföljning, men om anmärkning för radon inte räknas med är andelen anmärkningar hälften så stor ca **30 %**. Till skillnad från 2008 och 2009 har OVK- och luftflödesprotokoll inte *alltid* krävs in och genererat uppföljning, statistiken är därmed jämförbar med år 2006 och 2007, då var andelen verksamheter som krävde uppföljning också ca **30 %**.

År 2008 krävde de kommunala verksamheterna uppföljning i högre grad än de privata. Denna skillnad ses inte i resultatet från 2009 och 2010, där **60 %** av verksamheterna har krävt uppföljning jämt fördelat på alla verksamheter oavsett privat eller kommunal drift. I samband med ett examensarbete 2008 gjorde förvaltningen återbesök till de verksamheter som fått anmärkningar 2006. Det visade sig då att de privata verksamheterna i större utsträckning hade åtgärdat de brister som konstaterats vid förvaltningens första besök. Under 2009 och 2010 har ett begränsat antal återbesök gjorts eftersom förvaltningen prioriterat att besöka de verksamheter som tidigare inte fått någon tillsyn. Samarbetet med Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) som är fastighetsägare för både privata och kommunala skolor och förskolor i staden har bidragit till att de brister som de råder över åtgärdas i stor utsträckning. Någon annan jämförelse kan inte göras i dagsläget.

ÖVRIGA RESULTAT

TILLSYNSENKÄT

För att få en uppfattning om hur verksamhetsutövarna upplever tillsynsbesöken inom projektet genomfördes under november 2010 en enkätundersökning. Enkäten skickades via e-post till 55 rektorer och förskolechefer med totalt 102 skolor och förskolor. Det var 18 rektorer och förskolechefer som besvarade enkäten. Majoriteten av dem som besvarade enkäten var nöjda till mycket nöjda med den information de fått om miljöbalkens egenkontrollkrav inför och vid tillsynsbesöken. Det var 83 % som tyckte att informationen de fick har hjälpt dem att förstå vad de måste göra för att leva upp till de regler som gäller för verksamheten. Nästan hälften, 47 % tyckte att tillgängligheten av miljöförvaltningens handläggare var dålig och relativt dålig och resterande tyckte att tillgängligheten var bra till mycket bra. Tillgänglighetsfrågan kommer under året att följas upp.

För resultatet av hela enkätundersökningen, se bilaga 2 – skola/förskola ”Enkät november 2010”

SOCIALSTYRELSENS HYGIENPROJEKT

Resultatet av Socialstyrelsens nationella tillsynsprojekt 2009, ”Hygien i förskolan” publicerades i september 2010. Projektet har omfattat miljöförvaltningar i 197 kommuner inklusive Stockholms miljöförvaltning. Syftet med projekt var att skapa förutsättningar för att förebygga och minska smittspridningen i förskolorna genom att öka medvetenheten om egenkontrollkravet enligt miljöbalken.

Femton förskolor i Stockholm ingick i projektet. Anledningen till att inte fler förskolor ingick i projektet var att de kombinerade inspektionerna tog längre tid i anspråk än ordinarie inspektioner. Miljöförvaltningen prioriterade då att hinna göra fler inspektioner inom ramen för tillsynsprojektet. Detta motiverades också med att förskolorna inte gick miste om information om hygienrutiner då flera av frågorna som ingick i det förtryckta formuläret från Socialstyrelsen redan ställdes vid tillsynsbesöken.

Socialstyrelsens nationella hygienprojekt har visat att det generellt sett finns stora brister i förskolornas arbete med egenkontrollen enligt miljöbalken. Av de 3564 förskolorna som besöktes i de olika kommunerna under projektet 2009 var det endast 1373 förskolor som bedömdes ha en egenkontroll inom hygien och smittskydd som motsvarar miljöbalkens krav. Att endast ca 39 % av förskolorna kunde leva upp till kunskapskravet gällande hygien kan ha sin förklaring i att 73 av de deltagande 197 kommunerna inte tidigare haft regelbunden tillsyn av förskolorna. Förskolornas bristande kännedom om miljöbalkens krav på egenkontroll inom hygien och smittspridning visar att behovet av tillsyn är stort. Inom projektet har det också uppmärksamats att de i huvudsak är förskolor som tidigare

inte fått något tillsynsbesök som har bristande kunskap om miljöbalkens krav på egenkontroll inom hygien och smittspridning.

MÖTEN

SISAB är fastighetsägare till ungefär hälften av alla skolor och förskolor i Stockholms stad, både kommunala och privata verksamheter. Under 2010 har två möten ägt rum med SISAB. Förvaltare för respektive skola/förskola och miljöansvarig på SISAB tar del av inspektionsrapporterna från miljöförvaltningens tillsynsbesök. Även om tillsynsbesöken i vissa fall innebär att miljöförvaltningen ställer krav på åtgärder av de brister som konstaterats, ser SISAB positivt på miljöförvaltningens arbete. Miljöförvaltningens inspektionsrapporter är till nytta för SISAB för uppföljning av de brister som konstaterats i lokalerna vid besöken.

Tidigare har verksamheternas tilldelning av radonprotokoll och OVK-protokoll (obligatorisk ventilationskontroll) varit ett problem. Förskolor och skolor fick under 2009 tillgång till OVK- och radonprotokoll via SISABs hemsida. Detta är positivt då protokollen är en viktig del i verksamheternas egenkontroll. Miljöförvaltningen har också tillgång till dessa via egen inloggning, vilket underlättar handläggningen av skol- och förskoleärenden. Under 2010 har det visat sig att många verksamheter upplevt att det varit svårt att hitta de protokoll man sökt efter. SISAB arbetar med att utveckla sin hemsida för att den ska bli mer användarvänlig.

FORTSATT ARBETE

Under 2011 är målet att 200 skolor och förskolor ska besökas. De stadsdelar som kommer att besökas är delar av Södermalm, före detta Maria Gamla Stan och resterande inspektioner i Vällingby-Hässelby som inte besökts under 2010.

Miljöförvaltningen har sammanlagt 258 pågående tillsynsärenden från inspektioner som utförts mellan 2006 och 2010 och som kräver fortsatt handläggning. Uppföljning av påtalade brister är en mycket viktig del i arbetet för att säkerställa att förskolebarns och skolelevers miljö förbättras. Under 2011 kommer därför en satsning att göras för att hantera de ärenden som kräver uppföljning. En av anledningarna till att så många ärenden är pågående är att vissa åtgärder tar lång tid att färdigställa för verksamhetsutövaren, exempelvis radonutredningar och omfattande och kostsamma ventilationsåtgärder.

Enligt de nationella miljömålen ska radongashalten i alla skolor och förskolor vara lägre än 200 Bq/m³ luft år 2010, vilket inte har uppnåtts. Det finns fortfarande verksamheter som har förhöjda radongashalter eller som inte har utfört någon radonmätning. I miljöförvaltningens register finns det drygt 900 förskolor och av dessa är det 25 stycken som har mätvärden över 200 Bq/m³, och knappt 200 stycken som inte har rapporterat in några mätresultat till förvaltningen. Av de knappt 300 skolorna i förvaltningens register är det drygt 100 stycken som har mätvärden över 200 Bq/m³ och ungefär 170 stycken som

inte har rapporterat in några mätresultat. Samtliga skolor och förskolor med ett värde över 200Bq/m³ följs upp av miljöförvaltningen.